

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, unșionari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de flecare cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

••••••••

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Să mai sperăm? — Declarațiile dlui Victor Slăvescu. — Intervenționismul de stat. — Noul principii de economie politică. — *Cronica*: Preschimbarea biletelor de Lei 1000.

Să mai sperăm?

S'a schimbat cărmuirea. — Noul guvernanți, oameni experți în această meserie, au făcut destule declarații, cari să producă o atmosferă favorabilă în pragul alegerilor. Dar în acelaș timp din diferitele măsuri, prin care guvernul înfelege să-și manifeste autoritatea, — ea și când cineva i-ar fi contestat-o, — constatăm, că oamenii nu au învățat nimic, că nu și-au schimbat năvaurile vechi. Continuând pe calea apărării, în primul rând, a intereselor partidului, față de cele ale țării, — deși țara a primit cu atâta încredere și optimism Guvernul nou, — prevedem că vom avea să îndurăm noi desiluzii. Ne sunt vii în memorie declarațiile de stânga făcute de reprezentanții săi autorizați, cu câteva luni în urmă, — când Partidul Național-Liberal era încă în opoziție, și nici azi nu ne-am scăpat de impresia penibilă, ce ne-au cauzat-o. Ne plăcea să credem acest partid drept cel mai burghez și reprezentant al ordinii economice vechi, a întregii ideologii clasice burgheze. De aceea nu am putut potrivi acele declarații, cu tradițiile lui istorice, și ne niuziam ale crede drept oportunități electorale. Doar abia după alegeri, vom putea ști cu certitudine, cari sunt intențiile adevărate ale Partidului.

Prezența dlui Dinu Brătianu la finanțe, care este un om de bun simț, un om real, care a activat întreagă viața pe teren economic, ne îndreptățește să legăm nădejdi întemeiate de activitatea D-sale la acel departament. Ii credem, fără rezerve, declarațiile făcute, — puține, dar clare și de o covârșitoare importanță. — Credem că Dsa va înfrâna fiscalismul tâmpit înscăunat de către Dl Madgearu; fiscalism, care oșilește întreagă economia națională a țării. Aparatul administrativ al Statului trebuie simplificat la nivelul trebuințelor reale și a mizeriei generale de azi. Atâtea instituțiuni publice de modernizare a țării după chipul și asemănarea țării din apusul Europei, cari instituțiuni nu-s de nici un folos real pentru țară, ci dezvoltă numai un birocrațism sterp, vor trebui desființate. Să fim mai reali, mai prompti și mai simpli în activitatea publică; să fim mai practici și nu atât de savanți și teoretici până la ridicol.

Ce ne privește pe noi băncile, deasupra cărora atârână legea conversiunii, ca și sabia lui Damocles, nu ne facem iluzia, că vom putea ajunge stările dinainte de războiu. Dacă pagubele, cauzate de legea conversiunii, prin modificarea pusă în vedere, se vor repartiza echitabil, și partea ce va cădea asupra băncilor nu va fi mai mare decât rezervele lor, credem că vom putea eși din impas.

Distrușgerea creditului, nu numai a scumpit traiul, în vremuri atât de critice, dar a împins țara într'o primitivitate de

stări economice, care ne desonorează. Intervenționismul barbar și ignorant al Statului a falsificat piața economică a țării într'un timp, când ar fi trebuit să înlesnim așezarea naturală a unor stări noi. Poruncile unor vremuri noi nu ne grăbim a le înțelege, ei le camuflăm cu prostia democrației îngâmfațe, care terorizează și distruge, care nu a fost capabilă să convingă și să construiască.

Dacă ne smulgem din vârtejul ne-cazurilor proprii, și aruncăm privirea în afară, peste hotare, trebuie să constatăm cu durere, că atunci când bolșevismul rusesc, pare a evolua spre o burghezie, situația din țările burgheze se bolșevizează. Niciodată cerul european nu a fost așa înourat, niciodată elementul politic nu a făcut atâtea ravagii, ca și acum; niciodată structura economică a lumii nu a fost atât de subminată, ca și acum, când se desfășură un dans diabolic în jurul valutelor pentru a le doborî. Abia acum vedem câte elemente negative, destructive, ba chiar morbide, conține civilizația noastră europeană, de care am fost atât de mândri.

Și când ne gândim, cât de mult stăm noi sub influința curentelor externe; cât de puțină încredere avem în noi înșine; cât de puțină rezistență sufletească avem; cât de mult imităm tot ce vine din afară, noi înșine, produsul aceleiași civilizații, ne clătinăm în credințele noastre, și ne întrebăm: să mai sperăm?

MARSUAS

Declarațiile dlui Victor Slăvescu.

În corul strident al supralicitățiunilor electorale, răsună din când în când și câte o voce mai moderată, mai chibzuită și prin urmare mai deplină de ascultat și de crezut.

Cu ocazia unei vizite făcute în zilele trecute la Camera de Comerț și de Industrie din Galați, dl Victor Slăvescu, subsecretar de stat la Ministerul de Finanțe, a făcut o serie de declarații privitor la programul economic și financiar al guvernului actual.

Aceste declarații se referă la mai multe capitole importante din acest program și anume: Cauza impozitelor, a conversiunii, problema stabilității monetare, reglementarea devizelor, contingentarea și intervenționismul Statului.

Ceeace ne interesează pe noi în special este partea referitoare la conversiune.

Totuși fiind vorba de declarațiile unui personaj dintre cele mai competente, atât prin pregătirea sa, cât și prin funcția importantă, pe care o ocupă actualmente

în Stat, ținem să le reproducem în întregime precum urmează:

Deși sarcinile financiare ale statului sunt enorme, noi ne-am angajat — spune dl Slăvescu — și ne ținem cu sfințenie cuvântul de a reduce și a revizui toate impozitele.

Fiecare cetățean însă va avea obligațiunea de a fi un contribuabil cinstit.

Vom avea o deosebită grijă de a stabili între organele fiscale și contribuabili raporturi omenești și de cinste totală.

Vom fi legalisti și drești cu toți acei funcționari ce-și fac datoria, dar vom fi de o severitate fără șovăire contra tuturor șovăelilor.

La ministerul de finanțe am văzut care sunt raporturile între contribuabili și organele fiscale, și m'am îngrozit de vrăsmășia și de lipsa de înțelegere între unii și alții. Invit, și rog în mod călduros pe contribuabili, să ne dea cinstiți și real concursul lor. Vom proceda la o simplificare a aparatului fiscal. Tot ce va atârna de puterile noastre, pentru a aduce o ameliorare între raporturile dintre contribuabil și fisc, o atmosferă mai senină, o vom face cu energie.

Subsecretarul de stat dela finanțe arată apoi că lumea comercială se găsește sub continua amenințare a denunțurilor, care au devenit în România o industrie națională. D-sa asigură că nu va mai permite îndrăznelile denunțătorilor, care nu caută să mărească veniturile statului financiare la ordinea zilei.

Altă problemă economică, care stă pe primul plan al activității guvernului, e problema conversiunii. Noi am spus că ne găsim în fața unei stări de fapte și de lucruri incontestabile. Debitorii din țară sunt slăbiți în puterea lor de plată, din cauza căderii prețurilor. Când prețurile au scăzut până la 80 la sută, e imposibil să se pretindă plata datoriilor cu sută la sută.

Partidul liberal consideră conversiunea ca o problemă socială și națională, ce are nevoie de o rezolvare totală, curagioasă și imediată. Starea de provizorat de acum nu se mai poate menține, *căci nu mai găsim credite*. Drept fiind că ne aflăm într'o criză economică încă în desfășurare, vom face o conversiune largă și generală, ținând seamă de căderea prețurilor și de puterea de piață.

Dl Dinu Brăteanu va redacta împreună cu mine noua lege.

Vom asculta *toate* categoriile de interesați, *pentru a putea legifera pe bază de informațiuni reale*.

La sarcinile particularilor va participa și statul și Banca Națională, pentru că statul nu poate rămâne în afară, într'o astfel de problemă națională.

Hotărîrea noastră este de a apăra stabilitatea monetară. Nici un fel de aventură în această chestiune nu e permisă, dacă suntem decisi să dăm o nouă viață economică statului.

În chestiunea reglementării devizelor, dl Slăvescu declară, că pe propria-i răspundere a luat calea unui aranjament cu Banca Națională prin aceea ca institutul nostru de emisiune să faciliteze operațiunile, iar ministerul de finanțe să descentralizeze serviciul.

Despre regimul de contingentare dl Slăvescu anunță, că el trebuie să înceteze și va înceta. Trebuie găsite alte formule, prin descoperirea unor noi deoseburi, prin care să se scurgă produsele noastre. În acest scop se tratează cu Franța și Spania, încheierea unui tratat de comerț.

Impozitul pe cifra de afaceri va fi ușurat pe cale de decizie ministerială.

Tranzitarea și întreținerea mărfurilor va suferi unele modificări, scăzându-se taxele astăzi în vigoare. Preocuparea noastră este de a retrage statul din viața economică la limita posibilă. Statul nu are ce căuta ca negustor. Politica noastră economică să fie descălușată de un intervenționism rău înțeles și mizerabil aplicat.

Acestea sunt declarațiile dlui subsecretar de stat Victor Slăvescu.

Deși prin aceste declarații nu se poate afirma, că am avea precis înaintea ochilor intențiile și felul în care guvernul își va realiza aceste intenții, totuși este incontestabil, că după declarațiile dlui Victor Slăvescu, tendința actualului cabinet pare să se situeze, așa precum o impun în mod logic împrejurările, spre dreapta.

S.

Intervenționismul de stat.

Este incontestabil că intervenționismul de stat în viața popoarelor nu este de dată recentă. El s'a aplicat cu o intensitate mai mare sau mai mică în toate timpurile. Evident, tendința statelor de a creea anumite îndrumări igienice, sociale sau culturale pentru populațiile lor, a fost justificată. Individul nu poate trăi și nu se poate încadra în colectivitate, fără a-și îngădi anumite porniri ale sale, care prin faptul că se produc, jenează sau deranjează pe alții. Numai prin intervenționismul de stat s'a putut creea toată manifestarea culturală și spirituală a popoarelor și s'a stabilit o normă de convențiune a colectivității.

Oricât de mare ar fi fost nevoia intervenționismului de stat, acesta s'a limitat totuși în general la îndrumări de largă orientare, care în cele din urmă nici nu se restrângeau în vre-o ingerință strict personală. Prin acest larg intervenționism s'a putut urmări progresul și binele totalității, creându-se apoi cunoscutele îngădiri juridice, morale, etice, etc. Astfel conceput, intervenționismul n'a trecut peste cadrele virtuale ale manifestărilor omenești, cel puțin până în timpurile noastre. Dacă s'au întâmplat totuși abuzuri, ele au fost apoi cu prima ocazie stăvilite. De altfel răbufniri din disciplina acestui intervenționism găsim și astăzi la atâtea capete celebre, care nu se încadrează, sau se încadrează foarte greu în filosofia actuală a doctrinelor, care guvernează normal viața omenească, oricât de larg ar fi concepută această filosofie.

Totuși în general vorbind, intervenționismul în sensul larg al cuvântului, care tinde să așeze o rânduială oarecare a fost acceptat. Așa de exemplu, dacă prin intervenționism s'a urmărit pedepsirea răufăcătorilor sau a criminalilor, în general n'a avut nimeni nimic de obiectat; din

contră însă, nu s'a putut concepe un intervenționism prin care individul ar fi silit să facă un drum cu un itinerar stabilit în afară de voința sa, sau să locuiască într-o casă de anumite forme și dimensiuni, sau în fine să oprească anumite fenomene, care se produceau sub impulsul forțelor naturale. Astfel nu s'a putut impune o așezare omenească, sat sau oraș, acolo unde factorii naturali nu admiteau acest lucru, nu s'a putut opri în loc progresul industrial și științific, acolo unde el a fost posibil, în fine, nu s'a putut opri un centru de populație, să decadă sau să progreseze acolo unde factorii naturali impuneau un fenomen sau altul.

Dacă așezările omenești n'au putut fi oprite din dezvoltarea lor, acolo unde exista teren propice și nici progresul științific și industrial care atrăgea populația spre anumite centre, este lucru natural ca nici prețul pământului să nu poată rămâne în sfera omenească de influență. Pământul a fost și este cu atât mai căutat și deci mai valoros, cu cât populația se înghesuște mai cu înverșunare pe o suprafață mai mică, tocmai datorită unor factori naturali care influențează mersul economic. Sunt doar notorii încercările făcute de a suprima renta pământului, rezultat care până astăzi n'a fost atins. Iar dacă omul n'a putut stăpâni prețul pământului, apoi de sigur că n'a putut stăpâni prețul nici unui produs, căci oriunde intervine variația prețului proprietății funciare, care influența prețul produsului respectiv într-o măsură mai mare sau mai mică. În ce măsură a variat prețul pământului nu e greu de urmărit. Și nu numai că nu e greu de urmărit acest lucru, dar se constată că raportul de creștere este tot mai mare cu cât intrăm mai mult în epoca curentă a istoriei economice, care este capitalismul. Așa de exemplu, se cunoaște cazul unui teren din apropierea Berlinului care în 70—80 de ani, a crescut în valoare de o mie de ori. Asemenea cazuri s'au produs și la noi în țară. La începutul secolului curent intensificarea producției petrolifere a contribuit la luirea subită a unor îmbogățiri prin faptul că pe proprietățile lor se descoperise aurul negru, acest produs al pământului pentru care se dau astăzi în lume cele mai crâncene războaie comerciale.

Dar variații în prețul pământului se cunosc chiar fără să fie determinate de substanțele prețioase din subsol, deoarece aceste variații se produc în orice situație. Astfel datele statistice germane înregistrează următoarea situație: în anul 1887 s'a cumpărat într-o localitate oarecare un teren cu 1.25 mărci pe metrul pătrat; în 1896 el a fost evaluat de moștenitori la prețul de 8.10 mărci pe metrul pătrat, ceea ce însemnează o mărire de preț de 6.48 ori. În 1902 terenul s'a vândut unui consorțiu cu prețul de 20.95 mărci m², în 1903 s'a parcelat și plătindu-se pentru străzi suma de 7.75 mărci, s'a vândut unui anteprenor cu 43 mărci/m²; în fine în 1904 terenul a trecut în mâna unui constructor cu prețul de 70 mărci pe metrul pătrat.

Cazul nu este unic căci se pot urmări suimedonii. Evident proporția de creștere nu este peste tot același. Dar oriunde s'ar căuta

fenomenul, el ar fi ușor de verificat și acest fapt constituie pentru noi argumentul decisiv.

În aceste condiții nici nu e de mirare că prețurile tuturor produselor variază. Fenomenul acesta al variației prețurilor n'a putut fi stăvilit prin intervenționismul de stat. De aceea în domeniul economic al vieții s'a stabilit de mult acel principiu elastic definit prin cuvintele „laissez faire, laissez passer” și care în stabilirea prețului admitea jocul cererii și ofertei ca singurul factor care putea să-l definească, pe de o parte, iar pe de altă parte se ajunsese la concluzia că omul nu poate interveni în dirijarea fenomenelor economice în nici o situație.

Acest principiu care se mai numește și al liberetii concurenței a fost însă gătit de epoca războiului. Atunci sub imperiul necesităților vitale, statele s'au văzut nevoite să intervină și în domeniul economic. Intervenția aceasta a fost împreună și cu succes, dar mai cu seamă cu în-succese. În anumite privințe măsurile impuse agravau mai rău situația; în altele însă aduceau o iluzie de ameliorare a suferinței, fără să se poată recolta eficacitatea așteptată. Chiar dacă în unele privințe intervenționismul economic a avut oarecare succese, ele se explică prin puterea nelimitată a statului de a putea interveni și prin psihologia deosebită impusă de starea de războiu. Tocmai faptul că acest intervenționism n'a dat rezultate generale favorabile nici în clipele excepționale ale războiului, când se putea uza de orice mijloc de constrângere, ne ajută mai mult să putem evidenția adevărul, că în viața economică jocul forțelor naturale primează și ele se lasă foarte puțin îndrumate.

Realitatea aceasta atât de bine verificată n'a fost ținută în seamă, deoarece și după războiu statele au fost mereu îndemnate de anumite cauze să continue intervenționismul în viața lor economică. Ba unele au mers atât de departe cu această intervenție, încât s'au subterogate și cele mai elementare mișcări individuale chiar pe cele sufletești și spirituale, cum este Rusia sovietică, care pare că vrea s'o rupă cu trecutul în toate direcțiile. Alte țări, ca Italia și Germania, cărora li se poate adăuga America, tind la îndrumarea economică intervenind numai în anumite laturi ale manifestărilor de felul acesta, fără să se poată însă despărți de principiile fundamentale ale economiei politice elastice. În fine în a treia categorie de țări în care ne putem și noi însuși, intervenționismul s'a produs și menținut de asemenea, însă în măsură și mai puțin accentuată decât în celelalte două categorii. În orice caz însă efectele se văd și la noi cu aparențe mai mult sau mai puțin paradoxale. Astfel relațiile comerciale sunt mereu stângenețite, schimbul de produse se face cu greu și economia generală în tot mecanismul ei, se simte din ce în ce mai stângenețită.

Că procedura aceasta are rezultate tocmai inverse de cum ne-am așteptat, ne poate spune pe lângă evenimentele curente și un fenomen, care făcuse mult răsunet la apariția lui, dar care a dat aproape un fiasco. Acest fenomen este acela care se intitula raționalizare. Dacă raționalizarea care însemnează tot intervenționism în

meccanismul economic, s'ar fi menținut la a disciplina și coordona activitatea economică rezultatul ar fi fost de sigur favorabil. Dar această raționalizare s'a afundat în resorturile intime ale activității economice, tinzând să reformeze lucrurile cu desăvârșire. Rezultatul a fost că în loc să se disciplineze viața economică, ea a fost anarhizată complet și supusă unei degradingoladei din care cu greu își va mai reveni.

Prima măsură mai radicală în intervenționismul de stat, s'a făcut la noi prin constituția din 1923 și în special prin legea minelor, care a urmat votării constituției, când s'a legiferat naționalizarea subsolului. Aceasta era însă la prima vedere o dispoziție prin care se justifica o mai rațională repartitie a bogățiilor subsolului, deoarece urmau să se folosească de ele, toți locuitorii țării. Astfel cu discuții de înalt nivel intelectual pro și contra, măsura a intrat cu timpul în subconștientul colectivității. Dar intervenționismul s'a întins tot mai mult, cuprinzând mereu alte domenii din viața economică. Astfel ca urmare a legilor de comercializare, cari tindeau să pună bunurile statului în exploatare rentabilă pentruca țara să-și creeze resurse de venituri, s'a apucat pe calea abuzului cum de altfel se întâmplă totdeauna și s'au comercializat întreprinderi, cari fără nici un rost și la adăpostul unor privilegii, împiedecă liberul arbitru în desfășurarea vieții economice. În această ordine de idei avem: Casa autonomă a pădurilor, Regia întreprinderilor miniere și metalurgice din Ardeal, Monitorul oficial și altele. Iar pentruca tabloul intervenționismului să fie complet, va trebui să-i mai adăugăm: contingentarea și restricțiunile valutare, plus acel cortegiu de legi, cari desființează contractul dintre părți, fixează dobânda maximă, valorifică, cerealele și așa mai departe.

Întreprinderile comercializate nu s'au menținut la a face rentabilă exploatarea, care li se încredinșase, ci apărute de orice contribuții fiscale și la adăpostul sprijinului statului care impune, intervin pe piață concurând întreprinderile particulare de aceeași natură. Astfel s'a vorbit adesea de Casa autonomă a pădurilor statului, care s'a făcut singură furnizoare de lemne pentru toate instituțiile publice; de Monitorul oficial, care s'ar fi putut menține în exploatare rentabilă numai prin abonamentele și publicațiunile oficiale, dar care găsește totuși de cuvânt să concureze industria grafică, lucru posibil tot numai pentru motivul că nu are de susținut nici o sarcină față de stat, etc.

Măsura care a alarmat mai mult viața economică luată în ordinea aceasta a intervenției întreprinderilor comercializate pe piață, este aceea apărută în Monitorul oficial Nr. 248 din 27 Octombrie a. e. prin care se impune ca toate autoritățile publice să se aprovizioneze prin bună învoială cu: piese turnate sau forjate, brute sau preluate, plumb și produse de plumb sub orice formă, fontă brută, tuburi de fontă și piese accesorii, piatră în blocuri, balast și pietriș, sulfat de cupru etc., numai dela Regia întreprinderilor miniere și metalurgice din Ardeal. Măsura a ridicat proteste justificate. S'a zis cu drept cuvânt că atunci când particularul plătește enormitate

de contribuții constând din: impozite industriale (14—18%), pe clădiri (20%), echivalent (0,08%), pe circulație (2,5%), proporționale (1,4—2,7%), mobiliare (12—17%), timbre pe facturi (0,2%) este imposibil să facă astfel față situației. În aceste condițiuni intervenționismul de stat duce pe de o parte la degringolada generală a întreprinderilor căci ele nu pot astfel rezista, iar pe de altă parte statul își sapă însuși temelta, deoarece fără contribuția totalității nu se poate susține. Mai curând sau mai târziu deci, intervențiunile economice își vor arăta efectele, dacă se va perzista pe această cale.

Dacă vom cerceta efectele intervenționismului de stat în domeniul celălalt al vieții economice pe care l-am amintit, adică în distrugerea contractului dintre părți, concluziunile vor fi tot așa de nefavorabile. Astfel mai întâi să constatăm că se găsește și instituțiunile de credit cu privilegiu ca: Banca cooperativă, Casa generală de economii, etc. Și natural că lupta dusă în condiții neegale dă rezultate neegale cu rele repercusiuni asupra venitelor statului. Dar să ne întrebăm ce a câștigat, sau mai bine zis, ce a rezolvat statul prin legea conversiunii? Și am putea răspunde că nimic altceva decât că a ajuns la un labirint de situații din cari nu se va eși nici odată, fără a proceda ca în problema nodului gordian.

Oricum am cerceta lucrurile, problema e stranie și rezultatele paradoxale. Și nu numai în sens economic, dar intervenționismul de stat prin situațiile pe care le-a creat a inversat și morala și etica. Căci dacă astăzi e protejat debitorul, care a consumat în dauna creditului care l-a ajutat, nici o normă morală nu se mai poate întrezări, de vreme ce altă dată era pedepsit tocmai debitorul nepunctual. Și tot în contradicție cu principiile morale de altădată, se oferă răufăcătorilor atâtea căi de atac, încât până se ajunge la pedepsirea lor, trece faptul în uitare. Astfel intervenționismul de stat ajunge la un moment în care inversează nu numai viața economică, ci chiar civilizația aceasta, așa de greu adusă aici. De aceea se impune abolirea lui cu toată graba, pentruca să se descătușeze manifestările economice, iar etica și morala să-și regăsească valoarea cuvenită în societate.

Ing. GH. BRÂNDUȘ.

Noui principii de economie politică.

Publicăm în cele următoare un articol privind teoriile economice ale lui Silvio Gesell, la noi puțin cunoscute. „Revista Economică” s'a mai ocupat cu aceste teorii în anii 1919—1920. Le-a făcut cunoscute colaboratorul și un timp și redactorul acestei reviste, dl Sofron Roșca, directorul Sucursalei băncii „Albina” din București, care a publicat și o broșură — traducere — asupra chestiunii sub titlul „Problema valutară” de G. Hammer.

Teoriile expuse aici sunt ale lui Silvio Gesell; ale autorului acestui articol sunt numai felul de expunere și unele intercalațiuni de localizare pentru împrejurările noastre.

Partea valutară a găsit în străinătate mai ales mulți aderenți.

Mișcarea pentru introducerea ca mijloc de plată a „banilor seci” a „Schwundgeld”-ului, cum îi numesc nemții, a pornit din orașelul Wörgl din Tirolul austriac.

S'a răspândit apoi foarte repede în Statele Unite ale Americii, unde au fost introduși acești „bani” în mai multe orașe și s'a înaintat parlamentului și un proiect de lege.

Propovăduitorul teoriilor economice ale lui Gesell în Statele Unite ale Americii este marele economist Irving Fisher. Nu sunt străini de ele nici Cassel, Keynes etc.

I

Mizeriile valutare, cari neliniștesc toată Europa, ba întreg globul terestru, au aruncat în discuțiile economice idei noi. Ne vom da silința ca în cele ce urmează, să prezentăm publicului nostru cititor pe un nou economist, ale cărui teorii încep să se răspândească, și în parte au și fost puse în practică. Este vorba de Silvio Gesell, un german din Argentina, care a trăit între a. 1862—1930, și care a scris mai multe opuri referitoare la o reformă valutară și agrară. La noi este încă aproape necunoscut.

În zilele noastre lupta economică se dă între capitalismul reprezentat de marile națiuni cu valuta de aur din vestul Europei și din America, și marxismul reprezentat de Sovietele rusești. Ori Silvio Gesell stă între aceste două extreme, și le combate pe amândouă cu așa numitul său „sistem de economie politică organică”.

Ce este capitalismul?

Un sistem de economie politică în care banul și bunurile se pot astfel folosi, ca să aducă dobânzi. Sau: un sistem economic în care producțiunea este îndrumată după câștigul ce-l poate aduce. Persoane, cari dispun de capitaluri mari, dispun și de posibilitatea de a determina și îndruma felul și volumul producțiunii.

Ce este marxismul?

Este un sistem de economie politică bazat pe principiul: toți oamenii sunt egali. Sau: fiecare om are drepturi egale la satisfacerea de trebuinți egale. Pentru a atinge acest scop, toate bunurile trebuiesc socializate și trecute în proprietatea Statului. (Comunismul).

Ce este economia politică organică?

Un sistem în care domină următoarele principii:

1. Toți trebuie să muncim;
2. Binele comun premerge binelui particular;
3. Fiecare să primească bunurile ce i se cuvin.

Pentru a putea pune în practică aceste principii, noul sistem trebuie să ia lupta cu capitalismul și marxismul, cari ambele sunt, în felul lor, sisteme dictatoriale. În primul dictează pulsațiunea economică, marii capitaliști; în al doilea Statul.

În cele următoare vom arăta, cum socotește S. Gesell scăparea din această dilemă.

După părerea sa, cauza tuturor crizelor economice este sistemul valutar actual. Sub aceasta el înțelege principial valuta de aur. Aurul — ca și oricare alt bun — este supus ca preț, fluctuațiunilor de cerere și ofertă. Ori, în sistemul de valută aur, este precizat în mod fix, că cutare ban, ca marca, leul, dolarul, etc., cărui preț corespunde în aur. Leul bunăoară este fixat în jurul la 3.10 centime aur. După teoria lui Gesell aci zace tot răul, căci banul astfel fixat nu este destul de elastic, adecă nu este expresia exactă a prețului mărfurilor, cari asemenea sunt supuse ofertei și cererei. Banul deci nu trebuie fixat pe bază de aur, ci pe baza producțiunii bunurilor.

Un alt scop al reformei valutare este înlăturarea câștigurilor fără de muncă. Cine are interes la susținerea mai departe a sistemului capitalist? Acela care încasează mai mult din dobânzi, decât i se ia din câștigul său prin dobânzi. Ori, clasa aceasta de oameni este relativ mică față de totalul poporului producător și nu este just să trăiască în mod parazit pe spina a celor, cari muncesc. Capitalismul acesta a încercat să-l combată marxismul în forma sa comunistă, însă fără de rezultat. Mai întâi, fiind-că principiul pe care se bazează, anume că toți oamenii sunt egali, este fals. Este clar că oamenii sunt așa de diferiți la exterior, încât nu vom găsi doi oameni cari să se asemene în mod absolut. Și mai mare este deosebirea intelectuală a oamenilor. Apoi caracterele și sângele sunt diferite. Nu este oare o nedreptate colosală, dacă clădim un întreg sistem economic pe principiul fals al egalității? Nu ne trebuie egalitate — ci o neegalitate justă.

Mai departe, marxismul atacă și averea particulară consacrată prin legi seculare, și exclude emulația liberă în economie.

Capitalismul trebuie atacat acolo, unde este nivelul său vital: la dobânzi. Dobânzile sunt venitul fără de muncă al capitalismului. Trebuie deci înlăturat câștigul fără de muncă.

Ce este câștigul fără de muncă?

Primul câștig fără de muncă a fost venitul rezultat din munca sclavilor. Din acest sistem s'a dezvoltat iobăgia, care a ajuns la formele cele mai neumanе sub sistemul de Stat feudal. Revoluția franceză a pus capăt Statului feudal, dar câștigul fără de muncă a continuat mai departe să existe sub forma capitalismului. Capitalismul este pentru ochiul neexerciat o forță invizibilă, care însă în efectele sale este cu atât mai formidabilă și distrugătoare. Capitalismul apare în

istorie deodată cu banii de aur și argint. Cu introducerea monedei metalice se introduce și sistemul economic capitalist, și prin aceasta luarea de dobânzi. Dobânda este justificată prin preponderanța banului peste munca omului și peste mărfuri.

Indestructibilitatea banului și necesitatea sa ca mijloc de schimb, permit aceluia care-l posedă, să-l rețină și să-l retragă din circulație, dacă rentabilitatea afacerii (dobânda, dividendul) nu i se pare destul de mare. Capitalul internațional a devenit prin aceasta despotul tuturor producătorilor din lume.

Sistemul nostru actual de bani și burse, permite capitaliștilor venituri colosale din dobânzi și speculațiuni. Aceasta este cauza că avem azi o clasă întreagă de oameni, cari sunt condamnați la o sărăcie perpetuă (proletariatul). Trebuie deci să le ajutăm. Prin introducerea noului sistem de bani, capitalul va sta la dispoziția producătorului chiar și dacă dobânda va fi minimă. De aceea și banul trebuie pus la control și muncă obligatorie. Atunci cu toții vom avea ce munci și ce mânca.

Pentru a putea înfăptui aceasta, economia noastră politică (sau națională) trebuie pusă pe alte baze. În locul sistemelor economice de până acum, trebuie să introducem sistemul economic organic — dinamic. Acesta se bazează pe următoarele principii:

1. Economia este o funcțiune primordială a poporului.

2. Funcțiunea organică a economiei naționale nu trebuie deranjată în activitatea sa de producătoare și repartizatoare a bunurilor, nici din parte particulară capitalistă, nici din parte marxistă.

Lucrul principal într'o economie națională este puterea productivă a poporului. Forța aceasta este împiedecată în dezvoltarea sa în sistemul capitalist, prin sistemul valutar atotputernic. Din contră, economia națională organică nu e bazată pe ban, ci pe muncă. Banul trebuie adus iarăși în serviciul economiei; el trebuie să servească economia, nu să o domine. Până acum a fost astfel; pe când toate bunurile produse de om, precum și chiar puterea sa de lucru sunt supuse principiului de ofertă-cerere, banul, mijlocitorul schimbului, nu e supus acestei obligațiuni. El poate fi reținut ori-când din circulație, fără vre-o daună pentru posesor. Din motivul acesta banul este în situația de a împiedeca schimbul nestingerit al bunurilor, sau de a forța o contribuție în formă de dobânzi. Dacă capitalistul vede, că banul său nu-l poate plasa sigur și rentabil, atunci el retrage banul peste tot de pe piață și cauzează astfel crize economice și șomaj. Acest rău poate fi cauzat totdeauna de valuta noastră actuală, de aceea trebuie înlăturată și înlocuită cu alta, care să fie astfel întocmită, ca banul să nu-l poată nimene retrage, fără a fi amendat. Banul cel nou trebuie să aibă calitatea de a putea circula fără de întrerupere, și să țină în continuă mișcare curentul de mărfuri, care merge

dela producător la consumator. Cu această nouă valută noi vom reuși să avem o economie lipsită de crize și de exploatarea producătorului.

II.

Cum se nasc crizele valutare ?

Inflațiune avem atunci, când emitem neconținut bani, pe când producțiunea stagnează, și cantitatea mărfurilor rămâne aceeași. Emiterea de bani se face cu bancnote noi. Prin aceasta vom avea în raport cu totalitatea mărfurilor o cantitate cu mult mai mare de bani: cererea după mărfuri va crește și prețurile se vor urca, concomitent cu urcarea prețurilor se va deprecia valoarea banului. Pe când inflațiunea nu produce șomaj, deoarece valoarea banului se micșorează; și astfel fiecare caută să cumpere mărfuri prin ceace se stimulează producțiunea, deflațiunea are efecte de-a dreptul contrare — dupăcum putem vedea din criza actuală prin care trecem.

Deflațiunea e cauzată prin micșorarea cantității de bani aflați în circulație. Aceasta se poate întâmpla:

1. Prin retragerea banilor de către Banca Națională;
2. Prin circulația prea lentă a banului;
3. Prin teaurizare.

Penuria actuală de bani se poate înțelege ușor dacă constatăm, că în primul loc stă Statul, care reține banul din circulație, neplătind la timp salariile, pensiile, furniturile, etc. Procedul acesta durează de prea multă vreme și este așa de dăunător și cunoscut de toată lumea, încât nu mai e nevoie de comentariu. Un alt moment este circulația prea lentă a banului. Oricine poate să-și dea seamă despre aceasta. În urma procedului Statului suferă și întreprinderile. Salariile rămân scurtate și neplătite. Neîncrederea ce domnește în bănci face ca economiile să nu se mai întoarcă la locurile acestea de concentrare și apoi de distribuție a banului. Fiecare își strânge pumnul ca nu cumva să-i scape vreun Leu. Urmarea este o stagnare a comerțului și a întreprinderilor. Într-o țară unde cetățenii nu consumă, producătorul nu poate trăi. La aceasta se mai adaugă ravagiile fiscului cu impozitele sale excesive. Fiscul stoarce și banul ultim ce a mai rămas în punga contribuabilului; îl administrează visteria Statului de unde nu să mai întoarcă. Este scos din circulație.

Nu mai puțin dezastruoasă este fuga banului peste graniță, și teaurizarea acasă. După o statistică apărută nu demult în „Argus“, în a. 1931—32 s'au expatriat 8—8¹/₂ miliarde Lei; s'au depus la Cassa de economii din București 780 milioane, și la Banca Națională 3¹/₂ milioane. Bani teaurizați la particulari în diferite ascunzături Lei 4.600.000.000—; depozite libere la bănci (safeuri) 8.100.000.000—.

lată deci pentru-ce nu se mai consumă și pentru-ce nu se mai poate produce. Alta ar fi înfățișarea țării, dacă banul ar fi supus unei circulațiuni forțate prin mijloacele, pe cari le vom arăta mai jos.

Pentru-ce trebuie prin urmare, să înlăturăm valuta noastră actuală, și în genere valuta de aur? Motivele sunt următoarele:

1. Valuta de aur nu este o valută stabilă, deoarece permite inflațiunea și deflațiunea. Dacă guvernul are nevoie de bani și toate mijloacele sunt secătuite, poate scoate din funcție standardul de aur, și emite bani noi. Că și pe lângă o valută de aur e posibilă o deflațiune, o vedem și simțim în zilele noastre.

2. Penuria de aur produce penuria de bani; împiedică prin aceasta mișcarea liberă a economiei, și produce șomaj.

3. Valuta de aur produce prin penuria de bani, o urcare vertiginoasă a dobânzilor, prin ceace producătorul pierde amăsurat mai mult din câștigul său.

4. Acoperirea de aur este numai o iluzie; ade-vărata acoperire este cantitatea de marfă, care stă față în față cu cantitatea de bani.

5. Valuta aur este una din mijloacele cele mai eficiente ale țărilor străine, prin care ne pot domina economiceste.

Deci, se pune întrebarea, ce fel de funcție trebuie să îndeplinească valuta cea nouă?

Când este o valută stabilă?

Până acuma se spunea că Leul nostru este stabil, fiindcă un dolar aur se putea cumpăra cu circa 166 Lei. Ori, chiar S. U. A. au dovedit cu devierea dela valuta aur — ce au decretat-o în Aprilie a. c., — că această valută nu e stabilă.

Renunțarea la convertibilitatea în aur a dolarului de hârtie, a avut efectul că azi (când scriem aceste rânduri), putem cumpăra dolarul cu Lei 110—. Va să zică din Aprilie a. c. până azi, banul nostru în raport cu dolarul a câștigat o forță de cumpărare de cca 33%. Americanii pierd în țara lor relativ puțin, căci contrar așteptărilor lui Roosevelt, prețurile mărfurilor s'au urcat numai cu puține puncte. Străinătatea în schimb are avantaje cu mult mai mari din scăderea dolarului. Toate obligațiunile de împrumut în dolari au scăzut astfel cu 33%. Consecința economică este, că S. U. A. stau înaintea unei campanii mult promițătoare de export; în schimb noi nu prea avem ce exporta acolo. La fel, comerțul nostru exterior, în vremea inflației, când Leul scăzuze temporar la 1 centimă aur, era foarte viu și afacerile înfloreau.

Vedem deci, că stabilitatea unei valute nu trebuie să se orienteze după cursul de schimb, ci după forța de cumpărare a banului, care se poate măsura prin raportul ei față de indexul de preț al comerțului en gros. Mici variațiuni nu contează, căci sunt efectul mișcării importului și exportului.

O valută este stabilă atunci, când în medie putem cumpăra pentru o unitate de bani (d. e. Leul) oricând aceiași cantitate de marfă. Aceasta are loc atunci, când prețul mediu al mărfurilor este în genere stabilizat, adecă atunci, când indexul comerțului en gros rămâne pe același nivel.

O valută nouă trebuie să corespundă următoarelor cerințe:

1. Producția generală trebuie să pornească imediat.

2. Cantitatea de bani trebuie să fie în raport cu dezvoltarea organică a economiei naționale.

3. Toți banii emiși trebuie să fie în continuă circulație: să cumpere marfă, sau să intre la bănci, de unde se conduce mai departe în formă de credite, în folosul producției.

4. Mână în mână cu creșterea producției vor scădea dobânzile și lefurile se vor urca în mod automat.

5. Oscilațiunile de curs ale banului se vor limita la minim. Inflațiunea și deflațiunea sunt excluse.

6. Acoperirea banului o vor forma munca și producțiunea națiunii.

Banul de până acuma avea 3 funcțiuni: mijlocirea schimbului; exprimarea prețului și realizarea de economii (crușare). Funcțiunea aceasta din urmă, poate avea consecințe foarte dezastruoase, dacă din lipsă de încredere banul nu se întoarce la bancă, ci se tezurizează, cum se întâmplă acuma. Azi suferim, nu atât de lipsa de bani, cât de lipsa de circulațiune a banului. Lucrul principal nu este cantitatea de bani, ci rapiditatea cu care el circulă.

Ce importanță are rapiditatea de circulație a banului?

Cererea după mărfuri într'o economie, se exprimă prin cantitatea de bani pusă în funcție de a cumpăra acele mărfuri. Funcția aceasta a banului nu depinde numai de cantitatea banului, ci și de împrejurarea că de câte ori este în stare să cumpere într'un anumit interval (o săptămână, sau lună etc.). adecă de rapiditatea cu care circulă. Este de mare importanță împrejurarea, dacă o anumită cantitate de bani se poate învârti odată sau de două ori într'o săptămână. Criza noastră actuală dovedește îndestul, că cu cât circulația banului este mai lentă, cu atât deverul este mai mic, și lipsa de câștig mai mare.

Despre cantitatea de bani putem spune următoarele: Există bani gata (numerar) și bani în cont. Sub bani în cont înțelegem cecuri, cambii, giruri etc. Banii dintr'un cont trebuie la urma urmelor să se poată converti în bani numerar. Dacă nu sunt în circulație bani, stagnează și circulația banilor în cont. Banii în cont, depind de banii în numerar. Cantitatea de bani ce este necesară într'o economie, ne-o arată indexul comerțului en gros. Deoarece circulația banului este de cea mai mare importanță, circulația aceasta trebuie

să aibă un ritm constant și trebuie supusă unui control. Felul cum se face acest control, îl vom arăta mai jos.

Rapiditatea cu care circulă un ban, ne arată că de câte ori schimbă o bancnotă proprietarul, într'un interval spre pildă de o săptămână, adecă de câte ori face posibil un schimb de mărfuri în acest răstimp. O cantitate mică de bani, dar cu o rapiditate mare de circulație, are o importanță economică cu mult mai mare, decât o cantitate mare de bani cu un ritm lent de circulație.

Exemplele următoare ne vor lămurii:

1. România are circa 6 mil. persoane cari câștigă. Dacă aceștia rețin numai o singură zi 1 Leu dela cumpărare, atunci și producțiunea de mărfuri în valoare de 6 mil. Lei suferă o întârziere de 1 zi.

2. Să presupunem că o piesă de 100 Lei cumpără într'o săptămână de trei ori mărfuri de egală valoare: atunci aceasta are același efect, ca și cum trei piese de 100 Lei ar cumpăra numai câte o singură dată la săptămână.

3. Să ne gândim numai, ce cantități de bani zac de multe ori zile și săptămâni de rând, fără ca să opereze o singură cumpărare. Aceștia sunt sustrași economiei și micșorează cererea după mărfuri, blocând și banii în cont.

Controlul de circulație a banului trebuie introdus din următoarele motive:

1. pentru împiedecarea tezurizării și a speculei;

2. pentru a frânge superioritatea de până acum a banului peste munca omului și peste bunuri. Acestea sunt supuse principiului ofertei, deci și banul trebuie supus principiului cererii.

Stabilitatea în economie numai astfel poate fi garantată, dacă banul are o circulație constantă. Aceasta va esclude orice crize economice. Pentru a ajunge la această constanță, vom introduce controlul de circulație. Aceasta se va face supunând posesorii banilor unui mic impozit monetar. Forma în care vom introduce în practică acest impozit, este de importanță secundară și de pură tehnică. asupra căreia vom reveni.

(Va urma).

E. VANCU.

CRONICA

Preschimbarea biletelor de Lei 1000.

Banca Națională a României fixase pentru preschimbarea biletelor a Lei 1000 ca ultim termen ziua de 31 Decembrie 1933.

Cum până în prezent s'a prezentat la Banca Națională, pentru preschimbare, numai jumătate din emisiunea veche, conducerea institutului de emisiune a prelungit termenul pentru preschimbarea biletelor a Lei 1000 până la 31 Ianuarie 1934.